

CZU: 343.59:342.272(078.7)

<https://doi.org/10.59295/rpijn2025.72>

DREPTUL PERSOANEI LA LIBERA EXPRIMARE SAU INFRAȚIUNE SĂVÂRȘITĂ PE MOTIVE DE PREJUDECATĂ (STUDIU DE CAZ)

CUȘNIR Valeriu,

Universitatea de Stat din Moldova,
doctor habilitat în drept, profesor universitar,
Cercetător științific principal, Institutul de Cercetări Juridice, Politice și Sociologice
ORCID ID: 0000-0003-1338-5993

SUMMARY

Freedom of expression according to art. 10 of the European Convention on Human Rights raises a wide area of interpretation. The European Court of Human Rights specified its position on the role of the right to freedom of expression in a democratic society: „Freedom of expression is one of the essential foundations of such a society, one of the primary conditions for its progress and the development of every human being. It is applicable not only for information or ideas that are received favorably or considered as offensive or indifferent, but also for those that contradict, shock or disturb the state or any other category of the population. Such are the requirements of pluralism, tolerance and openness, without which there is no democratic society” (handyside v/United Kingdom case, 1976). In addition, the ECHR enshrines that the execution of these freedoms, which entail duties and responsibilities, may be subject to formalities, conditions, restrictions or sanctions provided for by law, which constitute necessary measures, in a democratic society, for national security, territorial integrity or public safety, defense order and the prevention of crimes, the protection of health or morals, the protection of the reputation or the rights of others, to prevent the disclosure of confidential information or to guarantee the authority and impartiality of the judiciary.” In this sense, the criminal law criminalizes incitement to hatred or violence, manifested through public exhortations, dissemination of information or other forms of public information, including through the mass media, in written form, drawing or image, or through a system IT, against a category of people on grounds of prejudice, offense provided for in art. 346 - Incitement to violent actions based on prejudice, Criminal Code of the Republic of Moldova.

Keywords: human rights, the right to opinion, freedom of expression, incitement to hatred or violence, reasons for prejudice, criminal liability.

Dreptul persoanei la libera exprimare, este protejat atât la nivel internațional, cât și cel național.

Astfel, Convenția Europeană pentru Drepturile Omului în art. 10 prevede:

„1. Orice persoană are **dreptul la libertatea de exprimare**. Acest drept cuprinde **libertatea de opinie și libertatea de a primi sau de a comunica informații ori idei fără**

amestecul autorităților publice și fără a ține seama de frontiere. Prezentul articol nu împiedică statele să supună societățile de radiodifuziune, de cinematografie sau de televiziune unui regim de autorizare.

2. Executarea acestor libertăți ce comportă îndatoriri și responsabilități poate fi supusă unor formalități, condiții, restrângeri sau sancțiuni prevăzute de lege, care constituie **măsuri necesare**, într-o societate democratică, pentru securitatea națională, integritatea teritorială sau siguranța publică, **apărarea ordinii și prevenirea infracțiunilor**, protecția sănătății **sau a moralei**, protecția reputației sau a drepturilor altora, pentru a împiedica divulgarea de informații confidențiale sau pentru a garanta autoritatea și imparțialitatea puterii judecătorești.”

La nivel național Constituția Republicii Moldova garantează libertatea opiniei și a exprimării prin prevederile art. 32 în care se consacră:

„(1) Oricărui cetățean îi este garantată libertatea gândirii, a opiniei, precum și **libertatea exprimării în public prin cuvânt, imagine sau prin alt mijloc posibil.**

(2) Libertatea exprimării nu poate prejudicia onoarea, demnitatea sau dreptul altei persoane la viziune proprie.

(3) Sunt interzise și pedepsite prin lege contestarea și defăimarea statului și a poporului, îndemnul la război de agresiune, la ură națională, rasială sau religioasă, incitarea la discriminare, la separatism teritorial, la violență publică, precum și alte manifestări ce atentează la regimul constituțional”.

În acest context, libertatea de exprimare potrivit art.10 din Convenția Europeană pentru Drepturile Omului suscită o arie largă de interpretare. Astfel, în cauza Handyside versus Regatul Unit (1976) Curtea a precizat poziția sa cu privire la rolul dreptului la libertatea de exprimare într-o societate democratică: „Libertatea de exprimare constituie unul din fundamentele esențiale ale unei asemenea societăți, una din condițiile primordiale ale progresului său și ale dezvoltării fiecărui om. Ea este aplicabilă nu numai pentru *informațiile* sau *ideile* ce sunt primite în mod favorabil sau considerate ca ofensive ori indiferente, dar de asemenea și pentru cele care contrazic, șochează sau neliniștesc statul sau orice altă categorie a populației. Astfel sunt cerințele pluralismului, toleranței și spiritului deschizător, fără de care nu există o societate democratică ”. În unison sunt și alte spețe din jurisprudența CtEDO, inclusiv:

- Hotărârea CEDO din 20.04.2004 - Amihalachioaie versus Moldova. Dreptul la libertatea de exprimare (art.10 alin.1). Încalcări în domeniul exercitării jurisdicției

constituționale // Monitorul Oficial al Republicii Moldova 150-155/114, 2004;

- Hotărârea CEDO din 12.02.2008 - Guja versus Moldova. Dreptul la libertatea de exprimare (art.10 din Convenție) // Hotărârile și deciziile CEDO în cauzele moldovenești vol.VII/87, 2009.

Studiul de caz vizează speța [1] aflată în gestiunea organelor de urmărire penală privind fapta unor persoane neidentificate care în luna martie 2024 intrând pe teritoriul cimitirului evreiesc au inscripționat cu vopsea pe placa monumentului de pe mormântul ridicat în memoria evreilor omorâți în perioada celui de-al II-ea Război Mondial cuvintele „FREE PALESTINE!”, „TERRORIST ISRAEL FREE PALESTINE, TERRORIST ISRAEL”.

Soluționarea justă a speței în cauză presupune încadrarea juridică adecvată a faptei, pretins săvârșite, în tiparul legii - operațiune de identificare în pretinsa faptă comisă de către făptuitor - profanarea prin orice mijloace a unui mormânt, a unui monument funerar săvârșită de două sau mai multe persoane (lit. a), alin. (2), art.222 C.pen. al RM), precum și săvârșită din motive de prejudecată (lit. b), alin. (2), art.222 C.pen. al RM), a elementelor infracțiunii prevăzute în norma legală concretă, adică în norma stipulată la art. 222 C. pen. al RM, aflată în vigoare, din Partea specială a Codului penal cu respectarea dispozițiilor generale ale răspunderii penale (prescrise în Partea generală a Codului penal), aplicabile faptei comise. În cazul împlicat încadrarea juridică adecvată a faptei presupune a stabili existența/inexistența concordanței între cele săvârșite de făptuitori și norma penală concretă, prevăzută la articolul respectiv 222 din Codul penal, precum și în raport cu dispozițiile generale aplicabile faptei în cauză (din Partea generală a Codului penal).

Soluționarea cazului, inclusiv încadrarea juridică adecvată a faptei este atribuită în competența organului de urmărire penală/procurorului (Cod procedură penală. Partea specială, Titlul I. Urmărirea penală. Capitolul II - Sesizarea organului de urmărire penală. Capitolul III - Competența organelor de urmărire penală. Capitolul IV – Pornirea urmăririi penale).

Regulile și cerințele de încadrare juridică a infracțiunii sunt stipulate în art.113-118 C.pen. al RM. Astfel, prin încadrarea juridică a infracțiunii se înțelege determinarea și constatarea juridică a corespunderii exacte între semnele faptei prejudiciabile săvârșite și semnele componentei infracțiunii, prevăzute de norma penală. În doctrină s-a arătat că încadrarea juridică a faptei în tiparul anumitei norme penale (din Partea specială) este un proces logic, o activitate a persoanelor

ce desfășoară urmărirea penală și a judecătorilor cu scopul de a stabili la toate etapele procesului penal corespunderea exactă a semnelor unei fapte prejudiciabile concrete, comise în realitatea obiectivă, cu semnele componenței de infracțiune prevăzute de legea penală într-o normă incriminatoare. Încadrarea juridică a faptei prezumă o apreciere juridică a faptei prejudiciabile comise și/sau constituie un rezultat al procesului de identificare a coincidenței semnelor faptei prejudiciabile comise cu semnele componenței de infracțiune prevăzute de norma juridico-penală corespunzătoare.

În raport cu speța în cauză, în Capitolul VIII - Infracțiuni contra sănătății publice și conviețuirii sociale – din Partea specială a C.pen. al RM este prevăzută infracțiunea de *profanare a mormintelor și a monumentelor* – art. 222 C.pen. al RM. În varianta tip a infracțiunii prevăzute la alin. (1) al art. 222 C.pen. al RM se incriminează: profanarea prin orice mijloace a unui mormânt, a unui monument funerar sau de for public, a unei urne funerare sau a unui cadavru, precum și însușirea obiectelor ce se află în mormânt sau pe el. Observăm că *varianta tip* (alin. (1) al art. 222 C.pen. al RM) a infracțiunii prevede mai multe modalități normative, toate alternative, de comitere a faptei:

1. Profanarea prin orice mijloace a unui mormânt, a unui monument funerar sau de for public;

2. Profanarea prin orice mijloace a unei urne funerare sau a unui cadavru;

3. Însușirea obiectelor ce se află în mormânt sau pe el.

În varianta *agravantă* (alin. (2) al art. 222 C.pen. al RM) a infracțiunii fapta incriminată la alin. (1) al art.222 C.pen. al RM este săvârșită:

a) de două sau mai multe persoane;

b) din motive de prejudecată;

c) cu cauzarea de daune în proporții mari.

Infracțiunea de profanare a mormintelor și a monumentelor - art. 222 C.pen. al RM – este poziționată în Capitolul VIII „Infracțiuni contra sănătății publice și a conviețuirii sociale”, având ca *obiect juridic generic* relațiile sociale din domeniul sănătății publice și al conviețuirii sociale. În ceea ce privește *obiectul juridic special* al infracțiunii în cauză, în viziunea autorilor Brînză S., și Stati V., acesta îl formează relațiile sociale privind păstrarea sentimentului de respect și pietate față de cei decedați și față de obiectele care păstrează memoria lor. [2, p.911] Obiectul juridic

special principal în cazul infracțiunii de profanare a mormintelor și a monumentelor, în viziunea acelorași autori, îl constituie relațiile sociale cu privire la conviețuirea socială. În calitate de *obiect juridic special secundar* al infracțiunii prevăzute la art. 222 C.pen. al RM, în modalitatea normativă de însușire a obiectelor ce se află în mormânt sau pe el, se manifestă relațiile sociale privitoare la posesia obiectelor ce se află în mormânt sau pe el (posesia din partea moștenitorilor celor decedați). [2, p.911]

Obiectul material al infracțiunii de profanare a mormintelor și a monumentelor reiese din dispoziția art. 222 CP, și îl constituie, în funcție de situație, mormântul, monumentul funerar sau de for public, urna funerară, cadavrul, precum și obiectele ce se află în mormânt sau pe el. Prin *mormânt*, conform dicționarului limbii române moderne, se înțelege o groapă săpată în pământ pentru înmormântarea celor decedați. Loc unde este înmormântat cineva. [3, p. 515] Mormântul cuprinde partea respectivă de teren cu toate anexele care se află pe această împrejurare, felinare, bancă, obiecte religioase etc. De asemenea, se consideră mormânt și locul înhumării militarilor căzuți în luptă sau a victimelor civile ale războiului, indiferent dacă este un mormânt individual sau un mormânt comun. [2, p.911] Monumentul este o lucrare artistică aflată pe un mormânt sau alături de un mormânt, având menirea de a exprima sentimentele de respect și venerație față de cel dispărut. [4, p.499] Conform dicționarului explicativ al limbii române, prin monument funerar sau de for public se subînțelege un monument ridicat pe mormântul cuiva pentru a-i perpetua amintirea. [5] Prin urnă funerară se înțelege cenușarul, adică vasul în care se păstrează cenușa morților incinerați. [2, p.911] Prin cadavru se înțelege rămășița trupească a celui decedat (temporar neînhumat sau exhumat). [2, p.911] Prin obiecte ce se află în mormânt sau pe el se înțeleg obiectele ce se află asupra cadavru lui înhumat (vestimentația, decorațiile etc.), sicriul sau obiectele de pe mormânt, care nu fac parte din monument (coroana de flori, buchetele de flori etc.). [2, p.911]

Elementul material (latura obiectivă) al infracțiunii prevăzute la art. 222 C.pen. al RM prezumă acțiune, implicând câteva modalități normative cu caracter alternativ prin care se poate realiza această faptă penală. Deci infracțiunea specificată la art. 222 CP se poate realiza prin următoarele modalități: 1. Profanarea prin orice mijloace a unui mormânt, a unui monument funerar sau de for public; 2. Profanarea prin orice mijloace a unei urne funerare sau a unui cadavru; 3. Însușirea obiectelor ce se află în mormânt sau pe el. Acțiunea de profanare are semnificația de pângărire, degradare, necinstire,

comise asupra obiectului material al infracțiunii. [6, p.464] Profanarea, menționează prof. Tudorel Toader, semnifică tratarea fără respectul cuvenit a unor lucruri considerate sfinte. Profanarea unui mormânt, monument etc. semnifică pângărirea acelu mormânt, monument etc., manifestarea lipsei de respect față de memoria celui dispărut, pe care mormântul, monumentul etc. o simbolizează. [7, p.32]

Acțiunea de profanare se poate realiza și prin acte lipsite de violență, dar privind direct obiectul material al infracțiunii, acte prin care se exprimă aceeași lipsă de respect față de memoria celui dispărut, cum ar fi desenarea pe mormânt sau pe monument a unor scene obscene, scrierea unor cuvinte injurioase etc. [8, p.83] Profanarea prin orice mijloace a unui mormânt, a unui monument funerar sau de for public, a unei urne funerare sau a unui cadavru, precum și însușirea obiectelor ce se află în mormânt sau pe el menționează autorii Alexe Jeflea și Victor Moraru reprezintă unica faptă care conține rudimentele canoanelor religioase destinate protecției sentimentelor sacre ale oamenilor. Această faptă aduce atingere nu doar memoriei despre cei răposați, ci și sentimentelor sacre ale celor care au rămas în viață (rudele apropiate ale celui decedat, prietenii etc.).

Istoriceste, această faptă și-a păstrat pericolul social grav anume din motivul de sacralitate sporită pe care o implică. [9, p.177] Prin profanarea mormântului se înțelege nivelarea, săparea, devastarea, aruncarea în aer prin intermediul exploziei etc.; profanarea monumentului reprezintă distrugerea, deteriorarea, răsturnarea, aplicarea unor inscripții sau simboluri pângăritoare etc. [2, p.912] După componența de infracțiune, prima și a doua modalitate normativă prin intermediul căreia se poate realiza latura obiectivă a infracțiunii specificate la art. 222 C.pen – profanarea, atribuie fapta penală respectivă la categoria de componență de infracțiune formală. A treia modalitate normativă cu caracter alternativ, prin care poate fi comisă infracțiunea de profanare a mormintelor și a monumentelor – însușirea, o atribuie la categoria infracțiunilor cu componență materială, care se consideră consumată din momentul apariției posibilității la făptuitor, după însușire, de a se folosi și respectiv de a dispune de bunurile însușite. Prin urmare, profanarea mormintelor se consideră consumată din momentul realizării acțiunii de profanare, sau respectiv, din momentul în care făptuitorul obține posibilitatea reală de a se folosi și de a dispune de obiectele ce se află în mormânt sau pe el. [2, p.914] Semnele facultative precum timpul, metodele, mijloacele și împrejurările săvârșirii infracțiunii nu prezintă importanță pentru

încadrea juridică a faptelor incriminate la art. 222 CP, ele fiind luate în considerare de organele de drept în procesul de individualizare a pedepsei. Această teză este valabilă și în raport cu urmările prejudiciabile ale infracțiunii în cauză.

Subiectul infracțiunii de profanare a mormintelor și a monumentelor poate fi persoana fizică responsabilă care la momentul săvârșirii infracțiunii a atins vârsta de 16 ani. [7, p.33]

Latura subiectivă a infracțiunii prevăzute la art.222 C.pen. al RM se manifestă prin vinovăție în forma de intenție directă. Motivul infracțiunii, de profanare a mormintelor și a monumentelor, în special, pentru primele două modalități normative de comitere a faptei respective (profanarea prin orice mijloace a unui mormânt, a unui monument funerar sau de for public, a unei urne funerare sau a unui cadavru) nu este prevăzut în calitate de semn obligatoriu al laturii subiective, acesta fiind luat în considerare la individualizarea pedepsei penale, stabilirea gradului și a caracterului prejudiciabil al faptei comise. Este important de menționat că pentru infracțiunea de profanare a mormintelor și a monumentelor în forma agravantă (lit. b), alin.(2), art.222 C.pen. al RM) este prevăzută săvârșirea acesteia *din motive de prejudecată*, or atunci stabilirea acestora din urmă este obligatorie pentru justa încadrare a faptei conform art. 222 alin. (2) lit. b) C.pen. al RM. Scopul infracțiunii prevăzute la art.222 C.pen. al RM nu este considerat un semn obligatoriu al laturii subiective și nu este luat în considerare în procesul de încadrare a faptei; *excepție* fiind pentru a treia modalitate normativă cu caracter alternativ de comitere a infracțiunii de profanare a mormintelor și a monumentelor – însușirea obiectelor ce se află în mormânt sau pe el, situație în care este obligatorie stabilirea scopului de cupiditate. [2, p.914]

Așadar, referindu-ne la fapta de inscripționare ilicită cu vopsea pe placa monumentului de pe mormântul ridicat în memoria evreilor omorâți în perioada celui de-al II-lea Război Mondial, așa cum este expusă, aceasta atestă o bănuială rezonabilă privind săvârșirea infracțiunii prevăzute la art. 222, alin.(2), lit. a) C. pen. al RM, adică profanarea prin orice mijloace a unui monument funerar sau de for public, săvârșită de două sau mai multe persoane, faptă pasibilă de pedeapsă cu amendă în mărime de la 1050 la 1250 de unități convenționale sau cu muncă neremunerată în folosul comunității de la 200 la 240 de ore, sau cu închisoare de la 1 la 4 ani. [6]

În cele ce urmează se impune să determinăm dacă fapta de inscripționare a cuvintelor „FREE PALESTINE!”, „TERRORIST ISRAEL FREE PALESTINE, TERRORIST ISRAEL”

pe placa monumentului de pe mormântul ridicat în memoria evreilor omorâți în perioada celui de-al II-lea Război Mondial conține (sau nu) elemente ale infracțiunii de instigare la acțiuni violente pe motive de prejudecată prevăzute la art. 346 C. pen. al RM.

Potrivit Google translate [10] expresia „FREE PALESTINE!” semnifică „ELIBERATI PALESTINA; LIBERTATE PALESTINEI”, iar expresia „TERRORIST ISRAEL” are semnificația „ISRAELUL TERORIST”. În viziunea noastră aceste expresii nu cad sub incidența discursului de ură, nici de instigare la discriminare, precum nici motivelor de prejudecată. Expresiile în cauză reprezintă, mai degrabă, aprecieri personale ce se înscriu în dreptul persoanei la libertatea de opinie și exprimare. Am mai remarcat ceva mai sus, în acest context, că libertatea de exprimare potrivit art.10 din Convenția Europeană pentru Drepturile Omului suscită o arie largă de interpretare (a se vedea: cauza Handyside c/Regatului Unit (1976), Amihalachioaie c/Republicii Moldova (2004), Guja c/Republicii Moldova (2009)).

În raport cu speța în cauză încadrarea juridică a faptei presupune a stabili existența/inexistența concordanței între cele săvârșite de făptuitori, adică de cei ce au inscripționat cuvintele „FREE PALESTINE!”, „TERRORIST ISRAEL FREE PALESTINE, TERRORIST ISRAEL” pe placa monumentului de pe mormântul ridicat în memoria evreilor omorâți în perioada celui de-al II-lea Război Mondial și norma penală concretă, prevăzută la articolul 346 - Instigarea la acțiuni violente pe motive de prejudecată - din Codul penal al Republicii Moldova, precum și în raport cu dispozițiile generale aplicabile faptei în cauză (din Partea generală a Codului penal).

Înseși procesul de încadrare juridică [6] presupune:

- identificarea obiectului juridic al infracțiunii (sub toate modalitățile sale) prevăzute la art.346 C.pen.al RM;
- identificarea elementului material (laturii obiective) al infracțiunii prevăzute la art.346 C.pen.al RM;
- identificarea subiectului activ al infracțiunii prevăzute la art.346 C.pen.al RM;
- identificarea laturii subiective a infracțiunii prevăzute la art.346 C.pen.al RM.

Obiectul juridic general este manifestat prin totalitatea relațiilor sociale le cu privire la valorile sociale subsumate în art. 2, alin.(1), C.pen.: „Persoana, drepturile și libertățile acesteia, proprietatea, mediul înconjurător, orânduirea constituțională, suveranitatea, independența și integritatea teritorială a Republicii Moldova, pacea și securitatea omenirii, precum și întreaga ordine de drept”.

Obiect juridic generic (de grup) – este constituit dintr-un anumit grup de valori sociale omogene care sunt ocrotite prin normele penale sistematizate într-un anumit Capitol al Părții speciale din Codul penal. Ținând cont poziția faptei incriminate art. 346 C. pen. în ierarhia valorilor sociale protejate prin legea penală - Partea specială. Capitolul XVII, Infracțiuni contra autorităților publice și a securității de stat – *obiectul juridic generic (de grup)* este format din relațiile sociale privind buna desfășurare a activității autorităților publice și securitatea de stat - ca valori ocrotite prin normele penale sistematizate în acest capitol.

Obiectul juridic special/nemijlocit al infracțiunii de instigare la acțiuni violente pe motive de prejudecată (art.346 C.pen.) urmează a fi dedus din natura și conținutul relațiilor sociale violate prin instigarea la ură sau violență, manifestată prin îndemnuri publice, diseminare a informației sau alte forme de informare a publicului, inclusiv prin intermediul mass-mediei, în formă scrisă, desen sau imagine, sau prin intermediul unui sistem informatic, împotriva unei categorii de persoane pe motive de prejudecată.

Astfel, *obiectul juridic special/nemijlocit* al infracțiunii stipulate la art. 346 C. pen. este constituit din relațiile sociale privind dreptul la egalitate în fața legii - valoare socială consacrată în alin.(2), art.16 din Constituție și dezvoltată prin Legea nr.121 din 25.05.2012 cu privire la asigurarea egalității - drept garantat tuturor persoanelor aflate pe teritoriul Republicii Moldova în sferile politică, economică, socială, culturală și alte sfere ale vieții, fără deosebire de rasă, culoare, naționalitate, origine etnică, limbă, religie sau convingeri, sex, vârstă, dizabilitate, opinie, apartenență politică sau orice alt criteriu similar.

Dacă obiectul juridic al infracțiunii (în modalitățile sale) este reprezentat de valoarea socială și relațiile generate de aceasta, atunci obiectul material al infracțiunii îl constituie entitatea fizică împotriva căreia este orientat elementul material (adică fapta/manopera făptuitorului) al infracțiunii. Cu referire la infracțiunea prevăzută la art. 346 C. pen. precizăm că aceasta este lipsită de obiect material, deoarece prin comiterea acestor fapte făptuitorul nu operează nici într-un fel asupra vreunor entități fizice, obiecte sau bunuri materiale.

Subiectul (activ) infracțiunii. Reieșind din textul normativ al incriminării stipulate la art. 346 C. pen. legiuitorul nu a prevăzut careva cerințe speciale față de făptuitor. Astfel, sunt pasibile de răspundere penală persoanele fizice responsabile care, în

momentul săvârșirii infracțiunii, au împlinit vârsta de 16 ani (art. 21, alin. (1), C. pen.).

Subiectul pasiv al infracțiunii prevăzute la art. 346 C. pen. Vom preciza că subiect pasiv special (imediat) al infracțiunii în cauză sunt persoanele dreptului (toți cetățenii Republicii Moldova sunt egali în fața legii și a autorităților publice, fără deosebire de rasă, naționalitate, origine etnică, limbă, religie, sex, opinie, apartenență politică, avere sau de origine social – art. 16, alin. (2) din Constituție) cărora li s-a adus atingere prin fapta incriminată - instigarea la ură sau violență din motive de prejudecată. Alăturat vom sublinia că în calitate de subiect pasiv general (mediat) al infracțiunii vizate (ca de fapt și în cazul tuturor contravențiilor și infracțiunilor) este statul - titular al constrângerii și apărării sociale a persoanei – prescripție consacrată în art. 16, alin. (1) din Constituție - Respectarea și ocrotirea persoanei constituie o îndatorire primordială a statului.

Elementul material (latura obiectivă) a infracțiunii. Latura obiectivă a conținutului constitutiv al infracțiunii exprimă manifestarea exterioară care include elementul material sub forma acțiunii sau inacțiunii, urmarea prejudiciabilă, legătura de cauzalitate și anumite condiții ce țin de loc, timp, mod și împrejurări de comitere a faptei (cerințe esențiale). Potrivit textului normativ al normei de incriminare prevăzute la art. 346 C. pen. al RM este pasibilă de sancțiune penală fapta - de instigare la ură sau violență, manifestată prin îndemnuri publice, diseminare a informației sau alte forme de informare a publicului, inclusiv prin intermediul mass-mediei, în formă scrisă, desen sau imagine, sau prin intermediul unui sistem informatic, împotriva unei categorii de persoane – săvârșită din motive de prejudecată. Prin prisma structurii laturii obiective (1 - elementul material sub forma acțiunii sau inacțiunii; 2 - urmarea prejudiciabilă; 3- legătura de cauzalitate și anumite condiții ce țin de loc, timp, mod și împrejurări de comitere a faptei (cerințe esențiale)) constatăm că infracțiunea stipulată la art. 346 C. pen. este una comisivă, adică săvârșită prin acțiune, făptuitorul urmând să manifeste o conduită voluntară pro-activă de instigare la ură sau violență. În raport cu textul normei de incriminare de la art. 346 C. pen. elementul material include conduita făptuitorului care: 1 – instigă la ură sau 2 – instigă la violență; înseși acțiunile de instigare la ură sau violență pot fi săvârșite, la rândul său, prin următoarele modalități alternative: a) prin îndemnuri publice, diseminare a informației; b) prin intermediul mass-media, în forma scrisă, desen sau imagine; c) prin intermediul unui sistem informatic d) prin alte forme de informare a publicului. Urmarea prejudiciabilă

exprimă vătămarea sau starea de pericol cauzată de infracțiune, adică de acțiunea sau inacțiunea făptuitorului, asupra valorii sociale protejate prin incriminare. În raport cu infracțiunea stipulată la art.346 C.pen. prin săvârșirea acesteia sunt periclitate relațiile sociale privind dreptul la egalitate în fața legii fără deosebire de rasă, culoare, naționalitate, origine etnică, limbă, religie sau convingeri, sex, vârstă, dizabilitate, opinie, apartenență politică sau orice alt criteriu similar – drept consacrat în art.16 din Constituție și dezvoltat prin Legea nr.121 din 25.05.2012 cu privire la asigurarea egalității. În cazul infracțiunii de la art. 346 C.pen., așa cum reiese din textul normei de incriminare, legiuitorul nu a condiționat existența infracțiunii de producerea vreunei urmări, fapt care atestă caracterul formal atât a infracțiunii, cât și urmării prejudiciabile, or prin infracțiunea de instigare la ură sau violență, manifestată prin îndemnuri publice, diseminare a informației sau alte forme de informare a publicului, inclusiv prin intermediul mass-mediei, în formă scrisă, desen sau imagine, sau prin intermediul unui sistem informatic, împotriva unei categorii de persoane creează o stare de pericol, de amenințare (legătura de cauzalitate) pentru exercitarea dreptului la egalitate în fața legii.

Este cert, că existența infracțiunii prevăzute la art. 346 C. pen. presupune stabilirea legăturii de cauzalitate dintre fapta de instigare la ură sau violență, manifestată prin îndemnuri publice, diseminare a informației sau alte forme de informare a publicului, inclusiv prin intermediul mass-mediei, în formă scrisă, desen sau imagine, sau prin intermediul unui sistem informatic, împotriva unei categorii de persoane și urmarea prejudiciabilă - starea de pericol, de amenințare survenită pentru exercitarea dreptului la egalitate în fața legii.

Pentru încadrarea juridică a faptei în tiparul legii penale este importantă înțelegerea și aprecierea adecvată a acțiunilor făptuitorului care comite fapta incriminată la art. 346 C. pen. În acest sens în doctrina de specialitate, în raport cu specificul acestui gen de infracțiuni s-a explicat [11, p.556, 701, 521-523]:

„1. [...] Îndemnul public înseamnă săvârșirea faptelor în locuri permanent accesibile publicului (subl.noastră) sau care se află la dispoziția acestuia și unde este prezent un cerc larg de persoane, în situații când se țin discursuri verbale. Săvârșirea infracțiunii prin intermediul mas-media are loc atunci când acțiunile de ațâțare a vrajbei, a dezbinărilor naționale, rasiale, religioase se răspândesc prin presă (ziare, reviste, editarea diferitelor programe, foi volante ș. a.), sau prin folosirea

emisiunii audiovizuale (radio, televiziune), precum și a Internetului;

2. Aceste fapte au următoarele semne specifice, obligatorii: ele trebuie să fie săvârșite în public (subl. noastră), inclusiv prin intermediul mass-media, precum și în formă scrisă sau electronică [...]”.

Astfel, modalitățile alternative de operare a făptuitorului așa cum sunt formulate în textul normativ al art. 346 C. pen. denotă o cerință esențială - *caracterul public* al faptei incriminate.

Latura subiectivă a infracțiunii. Latura subiectivă a conținutului constitutiv al infracțiunii exprimă manifestarea interioară care vizează atitudinea psihică a făptuitorului față de fapta prejudiciabilă săvârșită și de urmările acesteia, determinată de interacțiunea factorului intelectual sau conștiinței și factorului volitiv sau voinței. Reieșind din textul normativ al normei de incriminare prevăzute la art. 346 C. pen. al RM este pasibilă de sancțiune penală fapta de instigare la ură sau violență, manifestată prin îndemnuri publice, diseminare a informației sau alte forme de informare a publicului, inclusiv prin intermediul mass-mediei, în formă scrisă, desen sau imagine, sau prin intermediul unui sistem informatic, împotriva unei categorii de persoane. Prin prisma structurii laturii subiective (vinovăția, scopul, motivul) constatăm *in concreto*, că în cazul infracțiunii prevăzute la art.346 C. pen., vinovăția presupune atitudinea psihică a subiectului, persoană fizică, care a atins vârsta de 16 ani, față de acțiunile de instigare la ură sau violență săvârșite prin îndemnuri publice, diseminare a informației sau alte forme de informare a publicului, inclusiv prin intermediul mass-mediei, în formă scrisă, desen sau imagine, sau prin intermediul unui sistem informatic, împotriva unei categorii de persoane. Așa cum rezultă din dispoziția normei de incriminare de la art.346 C.pen. în coroborare cu art.17 C.pen. - Infracțiunea săvârșită cu intenție, fapta de instigare la ură sau violență în modalitatea prescrisă, poate fi comisă numai cu intenție. Vinovăția sub forma intenției manifestată de făptuitor la săvârșirea faptei prejudiciabile rezultă din materialitatea faptei. Or, așa cum este formulată dispoziția normei de incriminare la art. 346 C. pen., este de neconceput ca acțiunea de instigare la ură sau violență, în oricare dintre modalitățile alternative prescrise, să se săvârșească din imprudență.

În textul normativ al infracțiunii stipulate la art. 346 C. pen. se indică în mod expres (subl. noastră) că fapta de instigare la ură sau violență, manifestată prin îndemnuri publice, diseminare a informației sau alte forme de informare a publicului,

inclusiv prin intermediul mass-mediei, în formă scrisă, desen sau imagine, sau prin intermediul unui sistem informatic, împotriva unei categorii de persoane este săvârșită din motive de prejudecată – motive definite expres în alin. (1), art. 134/21 C. pen. al RM. Mai mult, se consideră că infracțiunea s-a comis din motive de prejudecată indiferent de faptul dacă făptuitorul s-a condus integral sau doar parțial de astfel de motive, fiind prezente și alte motive (alin. (3), art. 134/21 C. pen. al RM).

Totodată, prezența în profilul victimei a anumitor caracteristici protejate nu va constitui în sine o bază suficientă pentru a concluda că s-a comis o infracțiune motivată de prejudecată (alin. (2), art. 134/21 C. pen. al RM).

Existența infracțiunii de instigare la ură sau violență în varianta stipulată la art. 346 C. pen. al RM presupune că făptuitorul acționează intenționat, având o conduită pro-activă și recurgând la modurile și mijloacele prescrise în textul normei de incriminare, pentru a determina (scopul infracțiunii) alte persoane (fapta de instigare nu vizează pe cineva concret, ci un cerc nedeterminat de persoane) să manifeste ură sau violență, să susțină ura sau violența, să acționeze cu ură sau violență față de o anumită persoană sau față de un grup de persoane – acțiuni săvârșite din motive de prejudecată - prin care se violează un drept protejat (rasă, naționalitate, etnie, limbă, religie, orientare sexuală și altele).

Din textul normativ al art.346 C. pen. reținem că legiuitorul incriminează actele de instigare la ură sau violență ca infracțiune de sine stătătoare, prin urmare cel care le comite este autor al faptei și nu instigator.

Cu titlul de concluzie. 1. Potrivit Google translate [12] expresia „FREE PALESTINE!” semnifică „ELIBERATI PALESTINA; LIBERTATE PALESTINEI”, iar expresia „TERRORIST ISRAEL” are semnificația „ISRAELUL TEROIST”. În viziunea noastră aceste expresii nu cad sub incidența motivelor de prejudecată și nu atestă prezența bănuielii rezonabile privind instigarea la acțiuni violente pe motive de prejudecată - art. 346 C.pen. al RM. 2. Fapta de inscripționare ilicită cu vopsea pe placa monumentului de pe mormântul ridicat în memoria evreilor omorâți în perioada celui de-al II-ea Război Mondial, așa cum este expusă, atestă o bănuială rezonabilă privind săvârșirea infracțiunii prevăzute la art. 222, alin.(2), lit. a) C. pen. al RM, adică profanarea prin orice mijloace a unui monument funerar sau de for public, săvârșită de două sau mai multe persoane, faptă pasibilă de pedeapsă penală.

3. Soluționarea cauzei, precum și încadrarea juridică adecvată a faptei

săvârșite în tiparul legii, constituie nu altceva decât aplicarea normelor de drept, în cazul speței date - aplicarea normelor de drept penal și de drept procesual penal – chestiuni incidente domeniului juridic.

BIBLIOGRAFIE:

1. Cauza penală nr. 2024320100 pe faptul bănuielii rezonabile privind săvârșirea infracțiunilor prevăzute de art. 222, alin. (2), lit. a) și b) și de art. 346 Cod penal al RM;
2. BRÎNZĂ S., STATI V. Drept penal. Partea specială. Vol. II. Chișinău: F.E.-P. „Tipografia Centrală”, 2011, p.911;
3. Dicționarul limbii române moderne. București: Editura Academiei Republicii Populare Române, 1958, p.515;
4. STRETEANU F., MOROȘANU R. Instituții și infracțiuni în noul cod penal. București: Proiect finanțat de Uniunea Europeană, 2010, p.499;
5. Dexonline. Funerar. <https://dexonline.ro/intrare/funerar/22206> (vizitat la 01.07.2024).
6. Codul penal al Republicii Moldova. Comentariu. Barbăneagră A. și colab. Chișinău: Editura Sarmis, 2009. p.464;
7. CHIRIȚA V., PILAT S. Delimitarea vandalismului de infracțiunea de profanarea mormintelor și a monumentelor. În: Revista Legea și Viața, Chișinău, august, 2018, p.32;
8. TOADERT. Drept penal. Partea specială. Suport de curs. București: Hamangiu, 2009, p.83;
9. JEFLEA A., MORARU V. Infracțiuni ce implică semne de extremism religios: aspecte de drept penal. Chișinău: Studia Universitatis Moldaviae (USM), 2016, p.177;
10. [//">https://translate.google.com/?sl=en&tl=ro&text=FREE%20PALESTINE&op//](https://translate.google.com/?sl=en&tl=ro&text=FREE%20PALESTINE&op) Vizitat la 12.09.24
11. Codul penal comentat și adnotat / Alexei Barbăneagră, Viorel Berliba, Constantin Gurschi ș.a. -Ch.: Cartfer, 2005, pag. 556; Drept penal / Sergiu Brânză, Xenofon Ulianovschi, Vitalie Stati,... Ed. a 2-a – Ch.: Cartier, 2005, pag.701; Codul penal al Republicii Moldova. Comentariu. Alexei Barbăneagră, Gheorghe Alecu, Viorel Berliba, Vitalie Budeci, Trofim Carpov, Valeriu Cușnir, Radion Cojocar, Alexandru Mariț, Tudor Popovici, Gheorghe Ulianovschi, Xenofon Ulianovschi, Nicolae Ursu, Victor Volcinschi. – Ch.: Editura Sarmis, 2009, pag.521-523;
12. [//">https://translate.google.com/?sl=en&tl=ro&text=FREE%20PALESTINE&op//](https://translate.google.com/?sl=en&tl=ro&text=FREE%20PALESTINE&op) Vizitat la 17.09.24